

INHOUDSOPGAVE TABLE DES MATIERES

Avant-propos / Woord vooraf	V
<i>Droit du travail / Arbeidsrecht</i>	1
Bijdrage 1. De rol van het EU-recht in de publieke sector: een moeilijke tweestrijd tussen bestuursrecht en arbeidsrecht Alexander DE BECKER	3
I. Inleidende beschouwingen	6
II. Sociale grondrechten en de publieke sector	6
A. De motiveringsverplichting	7
B. Het grondrecht op collectieve onderhandelingen	12
C. Omzetting van richtlijnen	16
1. Gelijke behandeling in arbeid en beroep	16
2. Richtlijn over arbeidstijd	18
3. Richtlijn overdracht van onderneming	19
III. Conclusie	21
Contribution 2. Tendre vers une égalité effective entre les femmes et les hommes sur le marché du travail. Arguments juridiques en faveur de l’allongement du congé de naissance Elise DERMINE	23
Introduction : Allonger le congé de naissance pour lutter contre les inégalités de genre : au-delà des arguments socioéconomiques, des arguments juridiques ?	26
I. La discrimination entre les femmes et les hommes dans le domaine des relations de travail : une voie barrée ?	31
A. Les congés de maternité en droit social : un dispositif spécifique de protection de la santé des femmes au travail	32
B. Les congés de maternité en droit de la non-discrimination : une dérogation au principe de l’égalité de traitement	34

C.	L'application du droit de la non-discrimination aux congés familiaux par la Cour de justice : entre possibilités et contraintes	37
1.	Une certitude toute récente : la possibilité de sanctionner la partie du congé de maternité qui excède manifestement la durée nécessaire à la protection de la condition biologique de la femme	37
2.	La validation des congés de maternité dont la durée est proche du minimum prescrit par la directive maternité : une interprétation inéluctable à défaut d'évolution du cadre législatif ?	43
II.	Une voie alternative : la discrimination entre les pères biologiques et les parents adoptifs dans leur jouissance du droit à la vie familiale	47
A.	La situation en cause : une rupture dans l'alignement des droits des parents adoptifs sur ceux des pères biologiques	49
B.	Le congé d'adoption : une situation protégée par l'article 14 combiné à l'article 8 de la Convention européenne des droits de l'homme	52
C.	La responsabilité des pères biologiques et des parents adoptifs d'accueillir un enfant au sein de la famille : des situations comparables	54
D.	Une différence de traitement justifiée ? Examen prospectif des arguments du gouvernement belge	57
1.	L'absence de consensus européen : un laissez-passer pour une large marge d'appréciation ?	58
2.	Mettre sur pied d'égalité les parents adoptifs et les parents biologiques : une justification admissible en droit ?	60
	Conclusion : La réforme des congés d'adoption : une percée législative au profit d'une mise à jour plus globale du logiciel des congés familiaux ?	66

Bijdrage 3.	De onvolmaakte doorwerking van het arbeidsrecht in de publieke sector. Een confrontatie tussen collectieve arbeidsovereenkomsten van de Nationale Arbeidsraad en analoge regelingen in de publieke sector	69
	Inger DE WILDE & Ria JANVIER	

I.	Probleemstelling	72
II.	Confrontatie	74
A.	Algemeen	74
B.	Aanwerving	74
1.	Werving en selectie – Cao nr. 38	74
2.	Deeltijdse arbeid – Cao nr. 35	75
3.	Gelijke behandeling – Cao nr. 95	76
4.	Werkgelegenheidsplan oudere werknemers – Cao nr. 104	76
C.	Tewerkstelling	77
1.	Onthaal werknemers – Cao nr. 22	77
2.	Afwijking concurrentiebeding – Cao nr. 1bis	77
3.	Gemiddeld minimummaandinkomen – Cao nr. 43	78
4.	Financiële tegemoetkoming openbaar vervoer – Cao nr. 19/9	78
5.	Niet-recurrente resultaatsgebonden voordelen – Cao nr. 90	79
6.	Ecocheques – Cao nr. 98	80
7.	GewaARBorgd maandloon arbeiders – Cao nr. 12bis	80
8.	GewaARBorgd maandloon bedienden voor korte duur – Cao nr. 13bis	81

9.	Afwezigheid familiegebeurtenissen – Cao nr. 16	81
10.	Verlof om dwingende redenen – Cao nr. 45	83
11.	Borstvoedingspauzes – Cao nr. 80	83
12.	Tijdskrediet, loopbaanvermindering en landingsbanen – Cao nr. 103	83
D.	Uitstroom	84
1.	Motivering van het ontslag – Cao nr. 109	84
2.	Werkloosheid met bedrijfstoeslag – Cao nr. 17 <i>et al.</i>	85
3.	Outplacement – Cao nr. 82	86
4.	Collectief ontslag – Cao nr. 10	86
5.	Overgang van onderneming – Cao nr. 32bis	87
E.	Arbeidsreglementering	88
1.	Bescherming persoonlijke levenssfeer – Cao's nr. 68, nr. 81 en nr. 89	88
2.	Stress en alcohol- en drugsbeleid op het werk – Cao nr. 72 en Cao nr. 100	89
3.	Telewerk – Cao nr. 85	89
4.	Vrijwillige overuren – Cao nr. 129	90
F.	Sociale dialoog	90
1.	Statuut en ontslagbescherming vakbondsafgevaardigden – Cao nr. 5	90
2.	Tijdelijke arbeid en uitzendarbeid – Cao nr. 108	92
G.	Tussenbesluit	92
III.	Uitleidende beschouwingen	95
Bijdrage 4.	Handhaving van en door het collectief arbeidsrecht	97
	Filip DORSEMONT	
I.	Ten geleide	100
II.	Handhaving van collectief arbeidsrecht	101
A.	Vrijheid van vakvereniging	101
B.	De vrijheid van collectief onderhandelen	107
C.	Het recht op collectieve actie, inclusief het recht om te staken	110
III.	Handhaving van het arbeidsrecht door collectieve actoren	113
A.	Legaliteitscontrole op het <i>grassroots</i> -level	114
B.	Access to Justice	117
IV.	Conclusies	121
Bijdrage 5.	De effectiviteit van het recht op gelijk loon voor gelijk(waardig) werk voor vrouwen en mannen. Het potentieel van meer loontransparantie in de strijd tegen de loonkloof	125
	Petra FOUBERT & Sara VANCLEEF	
I.	Inleiding	128
II.	De loonkloof: hoe interpreteren en verklaren?	130

III. De problematische juridische afdwinging van het recht op gelijk loon voor gelijk(waardig) werk voor vrouwen en mannen	134
IV. Loontransparantie: België als voorloper?	137
A. De aanbeveling inzake loontransparantie van de Europese Commissie (2014)	139
B. De Belgische Loonkloofwet (2012)	143
1. Loonrapportering	143
2. Loonaudit	147
3. Verplicht thema van sociaal overleg	150
V. Besluit: Belgische loontransparantie met een hogere effectiviteit?	152
 Bijdrage 6. Pitch voor een artikel over de beschermende werking van het arbeidsrecht	155
Patrick HUMBLET	
I. Voorafje	158
II. De (valse) start van de sociale wetgeving	159
III. De onderbouw bepaalt de bovenbouw	160
IV. Dominance and submission	162
V. Pyrrusoverwinningen	163
VI. Domesticatie	165
VII. Ik heb u gezegd, lezer, dat mijn verhaal eentonig is	166
VIII. Veel drukte om niets	168
IX. Is het arbeidsrecht doeltreffend?	170
X. De l'audace, encore de l'audace, toujours de l'audace	170
 Contribution 7. Le temps de travail : ineffectivité du droit ou crise d'un instrument de mesure ?	171
Fabienne KÉFER	
I. Le temps de travail : genèse et évolution d'une préoccupation	175
A. Le temps de travail : naissance d'un concept, puis d'une réglementation	175
B. Le temps protégé par le droit	177
C. La polyphonie du discours contemporain	179
II. Le droit du temps de travail : un outil juridique qui s'effiloche	182
A. Les atteintes non structurelles à l'effectivité du droit du temps de travail.	
Illustrations	182
1. Les horaires flottants – Le rôle des contrôleurs sociaux	182
2. La société de consommation	183

B.	La crise du temps de travail en tant qu'instrument de mesure du volume de travail	185
1.	Des méthodes de management transgressives	185
2.	Le travail à distance et l'hyperconnexion	189
3.	Le rappel à l'ordre de la Cour de Justice	197
III.	Observations conclusives	199
Bijdrage 8. Kennis is macht. Enkele bedenkingen bij de effectiviteit van het recht van werknemers op bedrijfsinformatie in ondernemingen zonder overlegorganen		203
Johan PEETERS		
I.	Inleiding en probleemstelling	206
II.	Basisprincipes inzake het recht op informatie	207
III.	Uitoefening van het recht op informatie in ondernemingen zonder overlegorganen	208
A.	Een individueel maar collectief uitgeoefend recht	208
B.	Wat als ... er geen overlegorganen zijn?	212
C.	Zijn er juridisch sluitende oplossingen om het recht op informatie te garanderen?	214
1.	Rechtstreekse werking van een grondrecht	214
2.	Interpretatieve of reflexwerking van een grondrecht	219
3.	Gelijkheidsbeginsel	221
a.	Wordt het gelijkheidsbeginsel geschonden?	221
b.	De rol van de rechter	225
4.	Overheidsaansprakelijkheid	228
IV.	Afsluitende beschouwing	231
Bijdrage 9. Hoe doelmatig of ondoelmatig is het arbeidsovereenkomstenrecht?		233
Ilse VAN PUYVELDE		
Inleiding		236
I.	Wetgeving: interpreteren of niet?	237
A.	Duidelijke-tekst-doctrine	237
B.	Bedoeling van de wetgever	244
II.	Rechtspraak: wijzigingsbeding en impliciet ontslag, over de vlag en de lading	246
A.	Essentiële versus bijkomstige bestanddelen van de arbeidsovereenkomst	246
B.	Belangenafweging	246
C.	Effectieve wijziging of definitieve beslissing	249
D.	Eventuele perverse gevolgen van het inroepen van impliciet ontslag	251
III.	Sociaal overleg: over de klauwen en de tanden van de leeuw	251
Besluit		254

Droit de la sécurité sociale / Socialezekerheidsrecht	255
Contribution 10. Zone euro, assurance chômage européenne et instrument SURE. L'effectivité du droit de la sécurité sociale est aussi une question économique	257
Quentin DETIENNE	
Introduction	260
I. La construction asymétrique de la zone euro, source de contraintes pour les politiques économiques et sociales des Etats membres	261
A. Les différents leviers d'action macroéconomiques et leur utilisation dans un Etat souverain ou au sein de la zone euro	262
1. Quand l'ensemble des leviers d'action macroéconomiques sont à la disposition de l'Etat	262
2. Répartition et disponibilité des leviers d'action macroéconomiques au sein de la zone euro	263
a. L'instrument monétaire au sein de la zone euro	264
b. Implications de l'appartenance à la zone euro pour la politique budgétaire des Etats membres : la « disciplinarisation » par les marchés	265
B. L'effet des contraintes de la zone euro sur l'orientation des politiques économiques et sociales des Etats	269
1. Un seul <i>trade-off</i> possible : convergence vs flexibilisation	269
2. Vers l'ouverture d'un deuxième <i>trade-off</i> ?	271
II. Les propositions de création d'un mécanisme européen d'assurance chômage	272
A. Les deux modèles proposés : une véritable assurance chômage européenne ou un mécanisme européen de réassurance des dispositifs nationaux	273
B. Les options juridiques pour la mise en œuvre des modèles proposés à traités constants	275
III. Le nouvel instrument SURE	276
A. Son fonctionnement	276
1. Une nouvelle manière de dégager des ressources	277
2. Une nouvelle manière de dépenser les ressources	278
B. Une utilisation inédite de l'article 122, § 2, TFUE : la fin des « réformes structurelles » en contrepartie d'une assistance financière ?	278
C. Qu'en attendre ?	281
1. Les limites de l'instrument	281
2. Le SURE n'est pas un mécanisme européen d'assurance ou de réassurance chômage : en sera-t-il le précurseur ?	282
Conclusion	283

Contribution 11. Le phénomène du non-recours aux prestations, un défi pour l'effectivité (et la légitimité) du droit de la sécurité sociale. Un état de l'art et un agenda pour la recherche juridique	285
Daniel DUMONT	
Introduction : Un problème largement négligé en Belgique	288
I. Le non-recours aux prestations sociales : son ampleur, ses formes, ses causes et ce que l'on en sait en Belgique – Un état de l'art	291
A. La genèse et l'évolution de la recherche à l'étranger	291
B. Une typologie du non-recours	293
C. L'état des connaissances empiriques en Belgique	294
II. Lutter contre le non-recours aux prestations sociales en Belgique : quelles contributions du droit ? – Un agenda pour la recherche juridique	298
A. Automatiser davantage l'accès aux prestations sociales tout en protégeant la vie privée des assurés sociaux	300
B. Repenser les formes des prestations sociales à la lumière de l'enjeu de l'accès aux droits	316
Conclusion : Prendre au sérieux ce que le non-recours aux prestations peut nous apprendre sur la (sous-)protection sociale	325
Bijdrage 12. De verdragsrechtelijke en grondwettelijke grondslagen van de Belgische sociale zekerheid en hun relevantie voor de rechtspraktijk	327
Freek LOUCKX	
I. Inleiding	330
II. De verdragsrechtelijke en grondwettelijke grondslagen van de Belgische sociale zekerheid	331
A. Internationaal Verdrag nr. 102 betreffende de minimumnormen der sociale zekerheid en navolgende IAO-verdragen	332
B. Het Internationaal Verdrag inzake Economische, Sociale en Culturele Rechten	337
C. De Europese Code inzake Sociale Zekerheid en het Protocol bij de Code	338
D. Het Herziene Europees Sociaal Handvest	339
E. De Belgische Grondwet	341
F. Het verband met het Belgische stelsel van sociale zekerheid	342
III. De relevantie voor de rechtspraktijk: de link met het leerstuk van de overheidsaansprakelijkheid	344
A. Overheidsaansprakelijkheid wegens nalatigheid in de uitvoering van de geanalyseerde verdrags- en grondwetsbepalingen	345
B. Overheidsaansprakelijkheid wegens de foutieve afbouw van de gewaarborgde bescherming	350
IV. Besluit	355

Bijdrage 13. Effectiviteit van het sociaal recht in de vrijwaring van opgebouwde sociale rechten bij insolventie van de werkgever. Het werknemerspensioen in de kijker	357
Emma Suzanne VAN AGGELEN	
I. Vrijwaring van sociale rechten	360
II. Onderlinge rechtsverhoudingen	361
III. Loonkwalificatie	364
IV. Onbetaalde bijdragen	366
V. Oprichting en tussenkomst Garantiefonds	368
VI. Europese garantie	371
VII. Conclusie	375
Bijdrage 14. Bijdragevrijstelling voor zelfstandigen: een gunst of een recht? <i>Should that still be the question?</i>	377
Evelien TIMBERMONT & Guido VAN LIMBERGHEN	
I. Probleem- en vraagstelling	380
II. Bijdragevrijstelling wegens staat van behoefte of benaderende toestand	382
A. Begrippen 'staat van behoefte' en 'toestand die deze staat benadert'	382
B. Discretionaire bevoegdheid van de Commissie en controle op haar beslissingen	384
III. Bijdragevrijstelling wegens tijdelijke moeilijke financiële of economische situatie	386
A. Begrip 'tijdelijke moeilijke financiële of economische situatie'	386
B. Discretionaire bevoegdheid van het RSVZ en controle op zijn beslissingen	389
IV. Van gunst naar recht?	391
A. Aanwijzingen voor een gebonden bevoegdheid van het RSVZ	392
B. Pleidooi voor een waarlijk recht op bijdragevrijstelling	398
V. Conclusie	399
<i>Droit pénal social / Sociaal strafrecht</i>	401
Bijdrage 15. De effectiviteit van het Sociaal Strafwetboek: een wetsevaluatie door de Adviesraad van het Sociaal Strafrecht	403
Pieter PECINOVSKY	
I. Inleiding	406

II. Het Sociaal Strafwetboek	407
A. Genese	407
B. Vernieuwingen	408
III. Adviesraad van het Sociaal Strafrecht	411
IV. Vraag tot wetsevaluatie	412
V. Cijfermateriaal	413
A. Beperkt cijfermateriaal	413
B. Overzicht van de gegevens: Toezicht op de Sociale Wetten (FOD WASO)	414
C. Overzicht van de gegevens: sociale inspectie (FOD Sociale Zekerheid), RSZ en RVA	415
D. Overzicht van de gegevens: Directie Administratieve Geldboeten (FOD WASO)	417
E. Overzicht van de gegevens: magistratuur	419
VI. Advies nr. 2017/007	421
A. Depenalisering	421
B. De sanctieniveaus	422
C. Specifieke doorlichting van strafbepalingen in niveau 4	424
D. Ongewenste neveneffecten voor de handhaving van detacheringsregels	425
E. Verdere doorlichting van het Sociaal Strafwetboek	425
VII. Conclusie	427